Pijler 3: Alternatieve leermaatregelen (Driver Improvement) (Fiche 20)

Geldboetes leiden niet altijd tot gedragsverandering. We maken bij de handhaving ook gebruik van alternatieve gerechtelijke maatregelen. Recidiverende verkeerszondaars die een problematisch gedrag vertonen en op die manier hun eigen leven en dat van anderen in gevaar brengen, kunnen bijgestuurd worden met alternatieve leermaatregelen.

We breiden het huidige bestraffingsbeleid uit met een doelgroepgerichte catalogus van leermaatregelen om de probleembestuurder op maat te benaderen. We zorgen hiervoor voor een goede afstemming tussen enerzijds de Vlaamse alternatieve gerechtelijke maatregelen en de federale alternatieve gerechtelijke maatregelen. Op deze manier dragen we bij tot de invulling van een "zinvolle" straf en mikken we op duurzame gedragsverandering.
In overleg met de Federale overheid en de afdeling Justitiehuizen van het Departement WVG willen we de kwaliteit en het aanbod van bijscholingsactiviteiten herzien en – waar nodig - zorgen voor een betere doorstroming van de strafrechtelijke benadering van overtreders naar een educatief traject. We onderzoeken de wenselijkheid om overtreders zelf de kostprijs (gedeeltelijk dan wel volledig) van de leermaatregel te laten betalen, de voor- en nadelen en de impact op het handhavingsbeleid.

Aanvullend op de mogelijkheid om leermaatregelen voor te stellen kan de rechtbank een medisch-psychologisch rijgeschiktheidsonderzoek van de betrokken bestuurder opleggen (zie ook fiche *"Medische rijgeschiktheid"*), en/of het opnieuw afleggen van het theorie- en/of praktijkexamen.

– *Gewenst effect:*

Afhankelijk van de behandelde thema's:

- Een daling van het aantal veelplegers/problematische bestuurders dat te snel rijdt;
- Een daling van het aantal veelplegers/problematische bestuurders dat onder invloed van alcohol een voertuig bestuurt (> 0,5 ‰ of 0,2 ‰ afhankelijk van het type chauffeur);
- Een daling van het aantal veelplegers/problematische bestuurders dat onder invloed van drugs of medicijnen een voertuig bestuurt;
- Een daling van het aantal (herhaaldelijk) agressieve chauffeurs in het verkeer;

- Een daling van gevaarlijk gedrag te wijten aan het (herhaaldelijk) gebruik van de gsm, smartphone of andere toestellen die de aandacht afleiden;
- Uiteindelijk bij te dragen tot een daling van het aantal ongevallen en verkeersslachtoffers dat door deze vormen van verkeersonveilig gedrag wordt veroorzaakt.

– *Acties:*

- Wij werken een aanvullend aanbod leermaatregelen uit op basis van reeds bestaande cursussen in binnen- en buitenland en in samenwerking met o.a. de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV), eerst binnen een beperkt kader, in een latere fase in veralgemeende vorm.

Planning:

Jaar 1:
- Oprichten van een werkgroep 'alternatieve leermaatrelen voor veelplegers en/of hardleerse recidivisten in het verkeer', bestaande uit vertegenwoordigers van MOW, de VSV, politierechters, de justitiehuizen, etc.
- Verkenning van relevante kennis en ervaring i.v.m. de uitvoering en de effecten van leermaatregelen in binnen- en buitenland.
- Afstemming met justitiehuizen.
- Themaselectie: thema's die minimum aan bod zouden moeten komen, zijn overdreven/onaangepaste snelheid, rijden onder invloed van alcohol, drugs en medicijnen, afleiding en agressief gedrag.
- Verzamelen van relevante kennis en ervaring over persoonlijke factoren (attitudes, overtuigingen, persoonlijkheidskenmerken,...) en omgevingsfactoren die aan de basis liggen van het desbetreffende probleemgedrag (rijden onder invloed van alcohol of drugs, problematisch snelheidsgedrag, notoir negeren van verkeersregels, etc). Deze vormen de achtergrond voor de thematische uitwerking van het bijscholingsprogramma.
- Uitwerken van een plan van aanpak (timing, pilootprojecten, implementeringstraject, evaluatie- en bijsturingsplan).

Jaar 2:
- Uitvoering / implementatie pilootprojecten.
- Procesevaluatie
- Verankering / transfer van kennis en ervaring in het Vlaams verkeersveiligheidsbeleid.

Jaar 3 tot onbepaald:
- Voorzien van een structureel bijscholingsaanbod voor probleembestuurders en recidivisten in Vlaanderen.
- Effectevaluatie (vanaf jaar 4).

– *Kritische succesfactoren:*

- Het project streeft naar een efficiëntere benadering van gevaarlijk verkeersgedrag en de omslag naar een duurzame gedragsverandering. Het wil de parketten en politierechtbanken faciliteren in hun dagelijkse werking i.v.m. de gepaste opvolging/behandeling van verkeersovertreders. Het draagvlak en de medewerking door het openbaar ministerie en de politierechtbanken in Vlaanderen is dus cruciaal.

- Flankerend communicatiebeleid (zowel naar de professionele partners bv. parketten en politierechtbanken, justitiehuizen, als naar de weggebruikers).

- Uniformisering: er is nu een heel groot verschil tussen verschillende parketten en politierechtbanken.

- Publieke opinie: de mate waarin een straf rechtvaardig, democratisch en maatschappelijk aanvaardbaar wordt ervaren.

- Voldoende aanbod aan bijscholings- en leermaatregelactiviteiten en capaciteit bij de justitiehuizen om de maatregelen op te volgen.

– *Ondersteunende maatregelen:*

Een link met de Werkkamers Handhaving, Educatie & sensibilisering en Evaluatie is essentieel.
Er bestaat eveneens een link tussen het (her-)opleiden van basiscompetenties (op vlak van sociale vaardigheden en attitude) en het aanbieden van kwaliteitsvolle rijopleiding.

De uitwerking van een op maat gesneden bijscholingsaanbod vormt een essentiële basis voor het 'rijbewijs met punten'.

We stemmen de uitwerking van het aanbod nauwkeurig af met justitiehuizen, het openbaar ministerie en politierechtbanken en onderzoeken de mogelijkheden in hoeverre een dergelijk educatief traject op latere termijn structureel kan ingebed worden. Hierbij streven we naar complementariteit met andere maatregelen (herstelmaatregelen, opnieuw afleggen rijexamens, …).

– *Monitoring en opvolging:*

Wij baseren ons bij de uitwerking van het project voornamelijk op effectonderzoeken uit binnen- en buitenland. We zorgen in het verdere verloop van het project voor systematische monitoring en evaluatie van het bijscholingskader, onder andere binnen de Werkkamer Evaluatie van het Vlaams Huis voor de Verkeersveiligheid.

Hierbij kan gebruik gemaakt worden van volgende indicatoren:

- Aantal georganiseerde bijscholingen (volgens verkeersveiligheidsproblematiek);
- Aantal bereikte veelplegers (volgens verkeersveiligheidsproblematiek);
- Aantal bereikte bestuurders die voor het eerst door een zeer problematisch gedrag opvallen (volgens verkeersveiligheidsproblematiek);
- Evaluatietool specifiek te ontwikkelen i.k.v. het projectplan.

– *Verantwoordelijken:*

De afdeling Verkeersveiligheid van het departement MOW, in nauwe samenwerking met de Werkkamer Educatie en Sensibilisering, en met de Werkkamer Handhaving.
Voor de concrete uitwerking ligt een nauwe samenwerking met de Vlaamse Stichting Verkeerskunde voor de hand, maar ook andere partners met de nodige kennis zullen hierbij uitgenodigd worden. Zo zal afgestemd worden met federale initiatieven ter zake (alternatieve strafmaatregelen), met Justitie en met actoren zoals Rondpunt. In het project zal zowel gebruik gemaakt worden van de bestaande expertise in binnen- en buitenland.

– *Impact/bijdrage tot de verkeersveiligheid (inschatting)*

Sommige evaluaties tonen aan dat een cursus effect heeft op gedrag, ongevalskans en recidive, terwijl evaluaties van andere cursussen geen effecten laten zien. De impact is dus niet eenduidig. Verschillende (internationale) studies laten zien dat een rehabilitatiecursus effectiever is als deze wordt gecombineerd met een tijdelijke of definitieve ontzegging van de rijbevoegdheid (SWOV-factsheet, 2015).

Wie	Wat	Timing
Afdeling Verkeersveiligheid / VSV / andere expertise	Uitwerking van een bijscholingsaanbod, eerst binnen beperkt kader, in een latere fase in veralgemeende vorm.	2017-2020 (jaar 1 – 4)
Afdeling Verkeersveiligheid / VSV / andere expertise	– Oprichten van een werkgroep 'alternatieve leermaatrelen voor veelplegers en/of hardleerse recidivisten in het verkeer'. – Verkenning van relevante kennis en ervaring i.v.m. de uitvoering en de effecten van leermaatregelen in binnen- en buitenland. – Afstemming met justitiehuizen en betrokken federale partners. – Themaselectie. – Verzamelen van relevante kennis en ervaring over persoonlijke factoren en omgevingsfactoren die aan de basis liggen van het desbetreffende probleemgedrag. Deze vormen de achtergrond voor de thematische uitwerking van het bijscholingsprogramma. – Uitwerken van een plan van aanpak (timing, pilootprojecten, implementeringstraject, evaluatie- en bijsturingsplan).	2017 (jaar 1)
Afdeling Verkeersveiligheid / VSV / andere expertise	– Uitvoering / implementatie pilootprojecten. – Procesevaluatie – Verankering / transfer van kennis en ervaring in het Vlaams verkeersveiligheidsbeleid.	2018 (jaar 2)
Afdeling Verkeersveiligheid / VSV / andere expertise	Voorzien van een structureel bijscholingsaanbod voor probleembestuurders en recidivisten in Vlaanderen.	2019 tot onbepaald (jaar 3- onbepaald))
Afdeling Verkeersveiligheid	Effectevaluatie	Vanaf 2020 (vanaf jaar 4)